

SONDY DO HISTÓRIE ASTRONÓMIE NA ZÁPADNOM SLOVENSKU

JURAJ PERŽO

CENTRUM VEDECKO TECHNICKÝCH INFORMÁCIÍ SR

AURELIUM

The image features a light gray gradient background with several realistic water droplets of various sizes scattered in the corners. The droplets have highlights and shadows, giving them a three-dimensional appearance. The text is centered in the middle of the page.

**NAJSTARŠIA HVEZDÁREŇ NA SLOVENSKU
BOLA V BRATISLAVE ?**

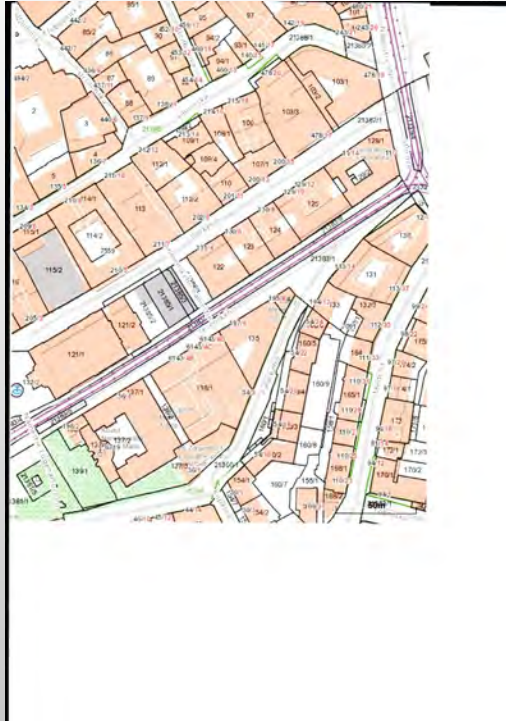

SAMUEL MIKOVÍNY STOLIČNÝ MATEMATIK A INŽINIER

JEHO SÚKROMNÁ HVEZDÁRNIČKA ZAČALA PÍSAŤ DEJINY 5. AUGUSTA 1733

V ROKU 1735 SA PRESŤAHOVAL DO BANSKEJ ŠTIAVNICE KEĎ BOL MENOVANÝ ZA PROFESORA
BANSKEJ ŠKOLY

ŠTEFÁNIKOVA ASTRONOMICKÁ SPOLOČNOSŤ V BRATISLAVE BOLA ZALOŽENÁ 5.10.1936
NA ČELE S DR. PAPÁNKOM.

UŽ 15. MÁJA 1938 DALI DO PREVÁDZKY POZOROVATELŇU NA NAPOLEONOV VRŠKU

O ZAČIATKoch POZOROVATELNE PÍŠE RNDR. JOZEF AMBRUŠ, CSC.:

V roku 1936, keď náš profesor fyziky Ján Vanovič, neskôr RNDr. A univerzitný profesor, nám na hodine fyziky začal rozprávať o astronómii. No nielen v rámci učiva, ale aj o čosi viac. Keďže jeho rozprávanie o vesmírnych svetoch vyvolalo záujem nás študentov, odporúčal nám návštevu prednášok, ktoré práve vtedy organizovala Štefánikova astronomická spoločnosť slovenská v Bratislave, ustanovená 5. 10. 1936. A tak sa stalo, že som sa zúčastňoval nielen prednášok novej spoločnosti, ale stal som sa aj jedným z jej členov. Aktivita výboru Spoločnosti pod predsedníctvom dr. Jozefa Papánka sa prejavila veľmi skoro postavením provizórneho astronomického pavilónu na Napoleonovom vršku nad Dunajom, vyššie bratislavského hradu. Bola to jednoduchá drevená konštrukcia na betónovom základe s odsúvacou strechou o dvoch miestnostiach, spolu vari 3 x 6 m. Na výstavbu hvezdárne sa začali zbierať dobrovoľné dary a predávať "tehličky".

Od mája 1938 sa udialo veľa vo svete. V dôsledku politických udalostí došlo k vyhláseniu mobilizácie, neskôr k Mníchovu, rozpadu ČSR a napokon k vzniku Slovenského štátu.

Napoleonov vršok obsadila armáda, vstup na pozemok bol zakázaný. Iba vďaka iniciatíve prof. dr. Jána Vanoviča a prof. Júliusa Krmeškého presťahovali sme (študenti) ďalekohľad aj s inventárom do kabinetu fyziky Cvičného Gymnázia, kde pod dohľadom prof. Vanoviča prežil aj celé ďalšie vojnové roky, aj bombardovanie Bratislavy a prechod frontu bez ujmy.

Bolo to v roku 1940, keď ktorýsi deň som sa na ulici stretol s prof. Dr. Vanovičom. Pristavil ma a ešte za horúca mi zdelil, že ide práve z porady u ministra školstva, kde sa rokovalo o situácii, ktorá vznikla odsťahovaním starodávanského ďalekohľadu a o potrebe jeho záchrany. A minister položil otázku - čo teda? išlo o rozhodnutie priority výstavby.

Prof. Dr. Vanovič, ktorý bol súčasne podpredsedom Spoločnosti, po zvážení situácie súhlasil s odsunom realizácie projektu Spoločnosti v prospech záchrany ďalekohľadu a teda s presunom blokovaných prostriedkov v prospech výstavby Observatória v Tatrách.

Obrovskou energiou a entuziazmom prekypoval pán Kornel Bezay.

Štátny úradník, ktorý všetok voľný čas venoval astronómii.

Ing. Arch. Lehotský vypracoval projekty hvezdárne a planetária v Bratislave

Pán Bezay vybavil všetky potrebné dokumenty na stavbu HaP i peniaze. Z nich bolo zakúpené planetárium spoločne s Prahou.

Planetárium prišlo a bolo uskladnené v Krasnaňoch v garáži až do roku 1978 keď bolo prevezené do Prahy ako náhradne diely pre pražské planetárium rovnakého typu. K výstavbe HaP neprišlo.

Pán Bezay založil astronomický úsek v PKO.

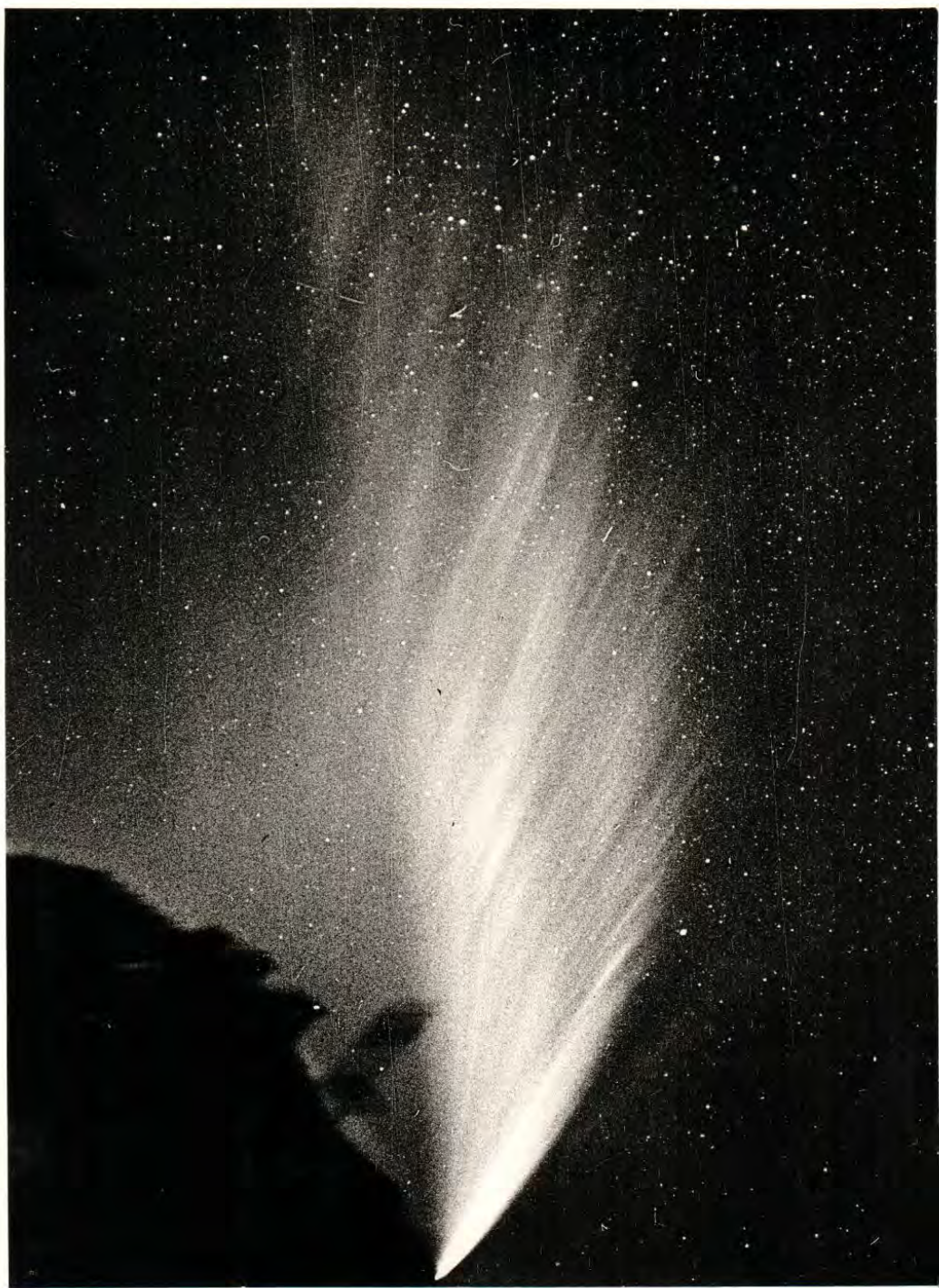
KÉCSKEI ELEMÍR A JOZEF ZÁVODSKÝ

HVEZDÁRNIČKA PÁNA KECSKEIA

Vybudoval na streche Tesly, Karpatská ulica v Bratislave hvezdárničku v roku 1960. Odst'ahovaním závodu do nových priestorov musel hvezdárničku opustiť a bola zbúraná. Jej inventár po krátkom uskladnení bol inštalovaný aj s d'alekohl'adom na streche ubytovne Bratislavských elektrotechnický závodov na Rybničnej ulici v Bratislave- Vajnorochoch.

Dušou celej výstavby bola Ing. Eva Chmeliarová.

ĎALŠIE ASTRONOMICKÉ KOPULE

- ASTRONOMICKO – GEODETICKÉ OBSERVÁTORIUM STAVEBNEJ FAKULTY NA MÝTNEJ ULICI V BRATISLAVE
- KOPULA NA ÚSTAVE MERANIA SAV

- V BRATISLAVE PRIBUDOL NEDÁVNO ASTRONOMICKÝ STÁNOK NA STRECHE DEUTSCHE SCHULE NA BÁRDOŠOVEJ 33.

LIPTÁK, BÉZAY, CSERE, KUPČA, OČENÁŠ, SZÉGHY, DOJČÁK
TÁLE 5.-7. VI. 1969
ABRAHÁM

ĎAKUJEM ZA POZORNOST